

Rekenkamercommissie Bloemendaal

Jaarverslag 2020

en

Jaarplan 2021

Overveen, 16 maart 2021

Inhoudsopgave

Inhoudsopgave	2
1. Inleiding	4
2. Jaarverslag 2020	5
2.1 Rekenkamercommissie Bloemendaal	5
2.2 Verricht onderzoek in 2020	5
1. Onderzoek resultaten uitvoering Participatiewet	5
2. Onderzoek implementatie Omgevingswet	6
3. Impact COVID-19 virus	6
2.3 Opvolging aanbevelingen	7
4. Aanbevelingen door rekenkamercommissie	7
5. Uitvoering aanbevelingen door college en organisatie	9
6. Uitvoering resterende aanbevelingen	10
2.3 Overige activiteiten	11
7. Regionaal overleg	11
8. Overleg burgemeester, gemeenteraad en organisatie	11
9. Afstemming controlerende functie	11
2.4 Financiële verantwoording rekenkamercommissie 2020	11
10. Kosten rekenkamercommissie 2020	11
11. Krapte rekenkamerbudget	12
3. Jaarplan 2021	13
3.1 Onderzoekskeuze	13
3.2 Onderzoek in uitvoering	14
12. DoeMee-onderzoek 2021: de praktijk van de Wob - NVRR	14
13. Resultaten Subsidiebeleid	15
14. Regionale samenwerking en Gemeenschappelijke Regelingen	15
3.4 Organisatie van de rekenkamercommissie	15
15. Verzoek verhoging te besteden budget	15
16. Actualisering verordening en reglement	16
17. Handboek Rekenkamercommissie Bloemendaal	17

4. Ontwikkelingen rekenkamerfunctie	18
4.1 Inleiding en stand van zaken	18
4.1 Zicht op rekenkamers – oktober 2020	18
4.2 Goede ondersteuning, sterke democratie – november 2020	18
4.3 Inspiratiekaders lokale rekenkamers – november 2020	19
4.4 Brief Minister van BZK aan de Tweede Kamer – december 2020	20
4.5 Brief Minister van BZK aan de Tweede Kamer – februari 2021	22
5. Kennisneming voor de Gemeenteraad.....	25

1. Inleiding

Voor u ligt het jaarverslag 2020 en daarbij het jaarplan 2021 van de rekenkamercommissie (RKC) gemeente Bloemendaal. In het jaarverslag 2020 legt de rekenkamercommissie verantwoording af over de onderzoeken en overige activiteiten die zij in 2020 uitvoerde. In het jaarplan 2021 staat beschreven welke onderzoeken de rekenkamercommissie voornemens is om uit te voeren.

Conform artikel 81 oa van de Gemeentewet, de Verordening Rekenkamercommissie Bloemendaal 2014 en het Huishoudelijk Reglement 2009, wordt de rekenkamerfunctie vervuld door de rekenkamercommissie. De rekenkamercommissie heeft tot taak onderzoek uit te voeren naar de doelmatigheid, de doeltreffendheid en de rechtmatigheid van het door het gemeentebestuur gevoerde beleid en/of producten.

De rekenkamercommissie is ingevoerd in 2005, sinds de dualisering van het gemeentebestuur in 2002 in de Gemeentewet is verankerd. Dit ter versterking van de kaderstellende en controlerende rol van de raad. De rekenkamercommissie is onafhankelijk en bepaalt zelf de onderwerpen voor het onderzoek. Suggesties voor onderwerpen voor onderzoek kunnen worden voorgedragen door de raad of inwoners van de gemeente Bloemendaal. Deze verzoeken worden door de rekenkamercommissie altijd zorgvuldig gewogen.

De rekenkamercommissie hanteert een groslijst. Mogelijke onderzoeksonderwerpen worden langs een aantal selectiecriteria gelegd voor zij op de groslijst worden geplaatst. De rekenkamercommissie voert eerst een verkennend onderzoek uit aan de hand waarvan bekeken wordt of het doen van onderzoek naar een bepaald onderwerp toegevoegde waarde biedt. Voor ieder onderzoek formuleert de commissie de probleemstelling en de onderzoeksvragen en stelt de onderzoeksopzet vast. De onderzoeksopzet wordt ter kennisneming voorgelegd aan de raad. De commissie verricht conform de verordening uit 2014 jaarlijks minimaal één nieuw onderzoek en minimaal één evaluatie naar een door haar uitgebracht onderzoek.

De rekenkamercommissie stelt de personen die bij het onderzoek betrokken zijn in de gelegenheid om te reageren op de onderzoeksbevindingen. Dit kunnen ook raadsleden of burgers zijn. Deze officiële route loopt via ambtelijk- en bestuurlijk wederhoor. De rekenkamercommissie stelt in eerste instantie de bij het onderzoek betrokken ambtenaren in de gelegenheid hun zienswijze op de feitelijke bevindingen kenbaar te maken.

Het rapport wordt aangepast als er blijkt dat er feitelijke onjuistheden in het rapport voorkomen of als daar aanleiding toe is. Na vaststelling van de definitieve bevindingen en conclusies en aanbevelingen volgt het bestuurlijk hoor en wederhoor. De bestuurlijke reactie van het college wordt altijd integraal in het rapport opgenomen. De rekenkamercommissie reageert in een nawoord als reactie op het bestuurlijk wederhoor. Voor zowel het ambtelijke- als bestuurlijke wederhoor is een termijn van tenminste twee weken en maximaal één maand gesteld.

Aan de hand van dit onderzoeksproces hoopt de rekenkamercommissie tegemoet te komen aan de transparantie en kwaliteit van onderzoek die haar voor ogen staat. Daarmee hoopt zij tevens invulling te kunnen geven aan haar ondersteunende taak aan de raad van Bloemendaal. Dit om de raad haar democratische rol nog beter te kunnen doen vormgeven.

2. Jaarverslag 2020

2.1 Rekenkamercommissie Bloemendaal

De rekenkamercommissie bestaat uitsluitend uit externe leden, met een maximum van vijf leden. De rekenkamercommissie nam eind 2020 afscheid van een lid en verwelkomde een nieuw lid.

Per 1 januari 2021 nam Mw. Drs. F.T.G. (Frederique) de Graaf afscheid. Op 11 maart 2021 heeft de raad Dhr. Drs. W.D.M. (Pim) van der Valk benoemd als vierde lid. Uit budgettaire overwegingen is niet overgegaan tot het benoemen van een vijfde lid.

Naam	Functie	Benoeming	Termijn tot
Mw. B.J. (Boudien) Glashouwer RE RI CISA	Extern lid, voorzitter sinds 8 oktober 2018	2 ^e termijn 1 januari 2021	1 januari 2024
Mw. Drs. F.T.G. (Frederique) de Graaf	Extern lid	1 ^e termijn 1 oktober 2018	Ontslag per 1 januari 2021
Dhr. Ir. J.J. (Jacob Jan) Bakker	Extern lid	1 ^e termijn 1 oktober 2018	1 oktober 2021
Mw. Mr. Drs. V.V. (Valentina) Tsjebanova	Extern lid	1 ^e termijn 27 augustus 2019	27 augustus 2022
Dhr. Drs. W.D.M. (Pim) van der Valk	Extern lid	1 ^e termijn 11 maart 2021	11 maart 2024

De rekenkamercommissie wordt ambtelijk ondersteund vanuit de griffie. Door omstandigheden kon de griffie in de afgelopen jaren niet de ondersteuning bieden die in de voorgaande jaren gebruikelijk was. Het doet ons genoegen te melden dat daar ingaande 2021 een positieve verandering in is gekomen.

2.2 Verricht onderzoek in 2020

Na vooronderzoek en het behandelen van het Jaarverslag 2019/Jaarplan 2020 in de commissie Bestuur en Middelen d.d. 18 juni 2020 is de rekenkamercommissie aan de slag gegaan met twee onderzoeken.

Onderzoek resultaten uitvoering Participatiewet

In 2015 is de Participatiewet ingevoerd. De wet bracht, mede als onderdeel van de bredere decentralisatie in het sociaal domein, een uitbreiding in taken en verantwoordelijkheden voor de gemeente met zich mee. De Participatiewet heeft als doel zoveel mogelijk mensen naar werk toe te leiden.

Iedereen die kan werken maar het op de arbeidsmarkt zonder ondersteuning niet redt, valt onder de Participatiewet. De Participatiewet regelt ook dat bijstand wordt verleend aan mensen die (tijdelijk) niet (volledig) in hun noodzakelijke bestaanskosten kunnen voorzien.

Ook voor Bloemendaal, waar de doelstelling van de Participatiewet om mensen naar vermogen deel te laten nemen in de samenleving onder andere is verwoord in het Beleidsplan Sociaal Domein, heeft de komst van de Participatiewet veranderingen in het beleid en de uitvoering van het Werk en Inkomen domein met zich meegebracht.

Nu, vijf jaar na invoering, is de vraag op zijn plaats wat in Bloemendaal de resultaten zijn van de Participatiewet en de veranderingen die daarmee samenhangen. Daarom heeft de rekenkamercommissie besloten onderzoek te doen naar welke (kwantitatieve en kwalitatieve) maatschappelijk beoogde resultaten zijn behaald en hoe uw raad daarover geïnformeerd wordt.

Het onderzoek is reeds ambtelijk afgestemd. De bestuurlijke afstemming vindt nu plaats, waarna de rapportage dit voorjaar beschikbaar komt voor de raad.

Onderzoek implementatie Omgevingswet

De invoering Omgevingswet is een omvangrijke wetgevingsoperatie in het fysieke domein die al enige jaren geleden gestart is. De wet vereenvoudigt de regels voor ruimtelijke ordening en leefomgeving. Met de komst van de Omgevingswet worden 26 wetten ineengeschoven. De nieuwe wet moet leiden tot snellere procedures, bijvoorbeeld om een vergunning voor een verbouwing te krijgen.

Het betreft zeer ingrijpende wetgeving die aanzienlijke inspanningen van de gemeente vergt en grote gevolgen heeft als de gemeente de voorbereiding niet tijdig afrondt. Niet zonder reden is de invoering van deze wet onlangs uitgesteld tot 1 januari 2022 en over verder uitstel wordt wederom gesproken. Het oorspronkelijke plan was dat het in juni 2014 ingediende wetsvoorstel al in 2018 in werking zou treden.

Daarom heeft de rekenkamercommissie besloten te onderzoeken in hoeverre de gemeente Bloemendaal is voorbereid op de invoering van de Omgevingswet en in hoeverre uw raad is betrokken bij deze voorbereiding.

Het onderzoek is in volle gang. De reacties van de door de organisatie aangewezen contactpersoon, het verwerven van documenten en het mogelijk maken van interviews binnen de organisatie verlopen helaas nog onvoldoende soepel.

De rekenkamercommissie streeft ernaar de rapportage nog voor het zomerreces naar de raad te brengen. Dit om de raad in de gelegenheid te stellen waar nodig nog vóór de nu door de minister geplande invoering van de wet per 1 januari 2022 te kunnen bijsturen op het implementatieproces.

Impact COVID-19 virus

De onderzoeken en onderzoeksopzet zijn op 6 juli 2020 aangekondigd aan de raad. Het jaar 2020 is getekend door het coronavirus. Het was lastig om als rekenkamercommissie al dan niet digitaal bijeen te komen. Het was ons inziens ook ongepast om de zwaarbelaste ambtenaren te overvragen en daarbij waren leden van de rekenkamercommissie zelf ook zwaar belast in hun dagelijks werk in bestuurlijke en overheidsrollen op rijks- en lokaal niveau.

We zijn er desondanks trots op dat we samen met de organisatie voortgang in het onderzoek hebben kunnen boeken. Hoewel het coronavirus ons allen nog veel bezighoudt denken we dat het mogelijk is de eerste helft van het lopend jaar 2021 twee onderzoeken af te ronden en in het najaar 2021 een volgend onderzoek op te starten. Zo komen wij gemiddeld weer uit op het door de raad geschetste ambitieniveau van gemiddeld tenminste een groot en een klein, oftewel 1,5 onderzoek per jaar.

2.3 Opvolging aanbevelingen

Aanbevelingen door rekenkamercommissie

Ten aanzien van de opvolging van aanbevelingen acht de rekenkamercommissie het zinvol aanbevelingen van de afgelopen jaren wederom nog even voor het voetlicht te brengen.

In 2018 verrichtte de rekenkamercommissie een meta-onderzoek, terugkijkend naar voorgaande jaren: “De rode draad: rekenkameronderzoek door de jaren heen”. De rekenkamercommissie acht het nu zinvol de overkoepelende conclusies en aanbevelingen nog in herinnering van de raad te brengen.

De rode draad

In *De rode draad, rekenkameronderzoek door de jaren heen* keek de rekenkamercommissie terug op haar achttien onderzoeksrapporten uit de voorgaande periode. Terugkerende conclusies en aanbevelingen zijn samengevoegd tot één geheel van meer algemene conclusies en aanbevelingen met betrekking tot de beleids(uit)voering en de controlerende taak van de raad.

Conclusies

1. Het ontbreken van visie en lange termijn doelstellingen in beleidsstukken.
2. Het ontbreken van concrete, meetbare doelstellingen, waardoor het voor de raad lastig is zijn controlerende taak uit te voeren. Als deze doelstellingen er wel zijn, dan worden ze vaak niet herzien of geactualiseerd.
3. Beleidsmaatregelen en projecten worden niet altijd geëvalueerd.
4. Het volgen van de ‘opvolging van de aanbevelingen van de rekenkamer’ is niet verankerd in de raad, griffie en college.
5. Meerdere malen zijn besluiten van het college om geen navolging te geven aan een aanbeveling niet gecommuniceerd met de raad.

Op basis hiervan ontstaat het beeld dat de raad aan de voorkant onvoldoende gefaciliteerd wordt en daardoor de basis mist om haar controlerende taak goed uit te kunnen voeren.

Aanbevelingen

1. Draag als raad zorg voor de lange termijn doelstellingen en pak daarmee de kaderstellende rol meer op.
2. Controleer als raad meer op concrete doelstellingen in beleidstukken. Controleer ook meer op de herziening en actualisering ervan. Dit zorgt voor een meer betrouwbare overheid richting de burger en een stabielere koers voor de langere termijn.
3. Draag er zorg voor dat het college regelmatig de resultaten van maatregelen en projecten met u als raad deelt en vraag om periodieke voortgangsinformatie. Veranker dit in beleidsstukken en controleer hierop.
4. Veranker de opvolging van de (door de raad aangenomen) aanbevelingen van de rekenkamer in de raad, griffie en college, bijvoorbeeld via een toezeggingenlijst.

Besluitvorming

De rode draad is eind september 2018 aan de gemeenteraad aangeboden. Op 17 januari 2019 is het rapport toegelicht in de commissie Bestuur en Middelen en het rapport is op 31 januari 2019 in de gemeenteraad behandeld. Besloten is het volgende:

1. Het rapport ‘De rode draad’ (2018014295) met de daarin opgenomen aanbevelingen voor kennisgeving aan te nemen.
2. Zorg te dragen voor de lange termijn doelstellingen en daarmee de kaderstellende rol meer op te pakken.

3. Meer op concrete doelstellingen in beleidsstukken te controleren, net als op herziening en actualisering ervan.
4. Er zorg voor te dragen dat het college regelmatig de resultaten van maatregelen en projecten met de raad deelt en hiertoe periodieke voortgangsinformatie te vragen.
5. De opvolging van de (door de raad aangenomen) aanbevelingen van de rekenkamer te verankeren in de raad, griffie en college, bijvoorbeeld via een toezeggingenlijst.

Uitvoering VN-verdrag: Beleidsscan toegang voor mensen met een handicap

Sinds de ratificatie van het VN-verdrag voor de Rechten van Personen met een handicap (juli 2016) moeten gemeenten vastleggen hoe zij werken aan een samenleving waarin iedereen gelijke kansen heeft. De landelijke rapportage is op 30 oktober 2019 gepubliceerd. De rekenkamercommissie heeft in een brief aan de raad d.d. 31 oktober 2019 haar onderzoeksdeel toegevoegd. De uitkomsten van het landelijke onderzoek en die voor Bloemendaal zijn als volgt.

Conclusies

De Rekenkamercommissie Bloemendaal constateert dat de gemeente Bloemendaal zich in een verkennende fase bevindt qua uitvoering van het VN-verdrag Handicap. Het streven naar een inclusieve samenleving is verwoord in het integrale beleid sociaal domein. Echter het concreet maken in een toegesneden plan en dit plan ook daadwerkelijk tot uitvoering brengen en de resultaten hiervan monitoren: die stappen behoeven nadere aandacht.

Aanbevelingen

De rekenkamercommissie beveelt aan de verdere uitwerking van het inclusiebeleid te vervatten in een plan met daarbij een concrete uitvoeringsagenda waarin mijlpalen en tijdspaden benoemd worden. Dit om concrete voortgangsrapportage mogelijk te maken en daarmee tevens de controle door de raad op de beleidsuitvoering te faciliteren.

Besluitvorming

De brief van de rekenkamercommissie en het landelijk rapport zijn toegevoegd aan de ingekomen stukken van de raad van 12 december 2019. De gemeenteraad wil in 2021 aan de slag met de conclusies. Voordien zal het college hierover per brief de raad nader informeren.

Onderzoek ICT: Samenwerking Bloemendaal - Heemstede

De rekenkamercommissie heeft in samenwerking met Heemstede onderzoek gedaan naar de ICT-organisatie en de regionale samenwerking waarbinnen deze vorm kreeg. Het onderzoeksresultaat is op 20 november 2019 door de rekenkamercommissie gepresenteerd aan de raden van Bloemendaal en Heemstede.

Conclusies

De rekenkamercommissies van Bloemendaal en Heemstede concluderen dat de ICT-samenwerking goed op weg is, maar dat de aansturing aandacht vraagt. De ambtelijke diensten hebben hard gewerkt, maar de gemeenten hebben verzuimd om duidelijk meetbare doelen vast te stellen voor een belangrijk onderdeel van de ICT: de aanschaf en het gebruik van software. Zij vinden dat de gemeenteraden en gemeentebesturen daar meer “bovenop moeten gaan zitten”. Ook zijn de kosten hoog. De gemeenten zouden er beter aan doen om nu echt te kiezen voor de samenwerking zodat deze ook efficiënt kan worden georganiseerd.

Aanbevelingen voor de raden en colleges (verkorte vorm)

- Verlaat het idee dat ontvlechten altijd mogelijk moet zijn.
- Wees bewust dat outsourcing niet mag betekenen “loslaten”.
- Maak beleid voor het omgaan met data en versterk het databeheer (de data governance).

- Laat de transitie niet langer duren dan nodig is.
- Verbeter de legitimatie voor ICT uitgaven. Zorg met name ook voor meer transparantie en verantwoording van de kostenverdeling tussen Bloemendaal en Heemstede.

Aanbevelingen voor de ambtelijke organisatie (verkorte vorm)

- Houd functioneel beheer in het hart van de organisatie.
- Betrek de gebruikers actief bij de verdere ontwikkeling van de I-functie in de organisaties.
- Zorg dat de verantwoordings- en rapportagelijnen helder en eenvoudig zijn.
- Zorg ervoor dat processen en procedures tussen beide gemeenten zoveel mogelijk geharmoniseerd worden zodat de gemeenten meer efficiencywinst kunnen boeken.
- Evalueer de (effecten van) de omschakeling op zaakgericht werken zo spoedig mogelijk en harmoniseer de werkprocessen.

Besluitvorming

Het rapport is op 28 november 2019 behandeld in de commissie Bestuur en Middelen. De conclusies en aanbevelingen zijn overgenomen.

De raad besloot op 12 december 2019:

1. Het rapport 'Evaluatie van de samenwerking tussen Bloemendaal en Heemstede op ICT-gebied' met de daarin opgenomen aanbevelingen aan te nemen.
2. De aanbevelingen uit het onderzoeksrapport over te nemen.
3. Het college op te dragen daarvoor een uitvoeringsprogramma met deelprojecten op te (doen) zetten.
4. Deze programmatische uitvoering van de aanbevelingen te bewaken.

Uitvoering aanbevelingen door college en organisatie

Het is aan het college van B&W en de organisatie om door de raad overgenomen aanbevelingen uit rekenkamerrapporten ter hand te nemen en hierover gepast te rapporteren aan de raad. Met de toenmalig gemeentesecretaris is afgesproken hierover jaarlijks regulier te rapporteren in de Jaarstukken. Dit was voor het eerst het geval t.a.v. de Jaarstukken 2019. In onze ogen een mooie en transparante stap. Wij gaan ervan uit dat op deze wijze de raad voortaan jaarlijks op de hoogte blijft van de voortgang.

In de Jaarstukken 2019, behandeld in de raad van 30 juni 2020, werd onder de kop 1.5 *Bedrijfsvoering en overhead* op blz. 118-119 het volgende geschetst:

Uit Jaarstukken 2019: Stand van zaken uitvoering aanbevelingen Rekenkameronderzoeken

De raad is (in het kader van het 'Rode draad onderzoek' van de rekenkamer) toegezegd om de raad te informeren over de stand van zaken rond de uitvoering van de adviezen van de rekenkamer. Dat doen we door hieronder in te gaan op de rapportages van de afgelopen vijf jaar:

2019/2020: Evaluatie samenwerking Heemstede/Bloemendaal automatisering en informatisering
De visie op informatisering en het uitvoeringsplan hiervoor is besproken met de raad in december 2019. Om de samenwerking te versterken is een geactualiseerde Gemeenschappelijke Regeling automatisering plus informatisering in voorbereiding.

2018/2019: De rode draad (Rekenkameronderzoeken door de jaren heen)

De kaderstellende rol van de raad wordt versterkt door vaker te werken met bestuurs-rapportages, het eerder betrekken van raadsleden bij beleid, en door keuzemogelijkheden aan de raad voor te leggen. Over de uitvoering van beleid wordt aan de raad gerapporteerd in aparte

voortgangsdocumenten over bijvoorbeeld projecten en sociaal domein, in aanvulling op de rapportages in of bij planning & control documenten.

2017: Evaluatieonderzoek Externe inhuur

Zie voor aanbevelingen over de (kader) stellende rol van de raad, hierboven het onderzoek de rode draad. Wat betreft externe inhuur, het streven is enerzijds om waar mogelijk eigen personeel in zetten en bij kwantitatief of kwalitatief capaciteitsgebrek externe inhuur. Dat past bij het streven naar een wendbare en flexibele organisatie.

2017: Communicatiebeleid In februari 2020 is het communicatie-beleidsplan door de raad vastgesteld. Dit plan is onder andere opgesteld aan de hand van een digipanel onderzoek onder inwoners van de gemeente Bloemendaal en gesprekken met verschillende raadsleden (werkgroep). Onderdeel van het plan is een lange termijnvisie en daarnaast zijn doelstellingen opgenomen op basis waarvan de raad haar kaderstellende rol kan uitvoeren.

2016: Evaluatieonderzoek integriteitszorg Inmiddels is conform de aanbevelingen integriteitsbeleid opgesteld dat jaarlijks wordt geëvalueerd en waarover bij het jaarverslag verantwoording wordt afgelegd aan de gemeenteraad. De burgemeester heeft een wettelijke taak inzake integriteitszorg en ziet hierop toe.

2016: Sociaal Domein Door bureau Significant is een onderzoek gedaan naar de oplopende kosten in de jeugdzorg. Een van de aanbevelingen is om onze informatiepositie te verbeteren de regionale samenwerking te intensiveren. Deze aanbevelingen worden opgevolgd. Vanaf 2019 rapporteert het college per kwartaal over de ontwikkeling van de kosten binnen het sociaal domein. Per half jaar wordt ook inhoudelijk verantwoording afgelegd over de voortgang van het beleidsplan sociaal domein.

2015: Evaluatieonderzoek Fonds Sociale Woningbouw In principe dient een derde deel van nieuwbouw sociale woningbouw te zijn. Dit kan door verevening worden afgekocht en komt via een bijdrage aan het fonds ten goede aan sociale woningbouw. In december 2019 is de verordening geactualiseerd en vastgesteld door de raad, de afkoop is lastiger gemaakt. De gelden uit het fonds worden ingezet voor het realiseren van sociale woningen op andere locaties. De subsidievoorwaarden zijn ook aangescherpt. Met de actualisatie heeft de raad nut en noodzaak gelegitimeerd.

2015: Evaluatieonderzoek Burgerparticipatie Dit wordt in 2020 geëvalueerd.

2015: Kwaliteit raadsvoorstellen Het format is herijkt in overleg met de gemeenteraad. De beleidsmedewerkers die raadsvoorstellen opstellen worden hierin getraind.

Uitvoering resterende aanbevelingen

De huidige invulling van het volgen van aanbevelingen juicht de rekenkamercommissie van harte toe. Het is aan de raad zich uit te spreken of deze voortgang tot tevredenheid is.

Hierbij valt op dat het uitlichten van het onderzoek *Uitvoering VN-verdrag: Beleidsscan toegang voor mensen met een handicap* in de Jaarstukken 2019 nog niet aan bod kwam. Wellicht wordt daar in de Jaarstukken 2020 (in het voorjaar van 2021) over gerapporteerd.

2.3 Overige activiteiten

Regionaal overleg

De rekenkamercommissie is lid van de Nederlandse Vereniging van Rekenkamers en Rekenkamercommissies (NVRN). Zij maakt deel uit van een regionaal overleg met rekenkamercommissies uit de regio Kennemerland, wat als kring onderdeel is van de NVRN. In 2020 waren er digitale bijeenkomsten, waar de voorzitter aan heeft deelgenomen.

Overleg burgemeester, gemeenteraad en organisatie

Op regelmatige basis is er overleg met de voorzitter van de raad, de auditcommissie, de werkgeverscommissie, de gemeentesecretaris, de extern accountant, de controller en de griffie. Met name het contact met de auditcommissie is tot ons genoeg geïntensiveerd.

Afstemming controlerende functie

De insteek van de rekenkamercommissie hierbij is om samen de vinger aan de pols te houden en af te stemmen over de verdeling van onderzoekscapaciteit over de diverse aandachtsgebieden en speerpunten in bijvoorbeeld de focus van de accountant, het college (213a) en de rekenkamercommissie. Dit kan het bredere inzicht bevorderen en overlap vermijden.

2.4 Financiële verantwoording rekenkamercommissie 2020

Kosten rekenkamercommissie 2020

De leden van de rekenkamercommissie ontvangen een vaste maandelijkse vergoeding die een percentage bedraagt van de raadsvergoeding. De door het rijk bepaalde indexering van deze maandelijkse vergoeding voor de jaren 2019 (en 2020) is eerst in maart 2020 doorgevoerd. Deze procedure heeft inmiddels de aandacht van de organisatie en is na ons signaal nu tijdig doorgevoerd voor het jaar 2021. Voorts ontvangen de leden de in Bloemendaal gebruikelijke reiskostenvergoeding, maar nog geen redelijk vergoeding voor apparatuur en/of thuiswerkvergoeding.

De rekenkamercommissie is lid van de Nederlandse Vereniging voor Rekenkamers en Rekenkamercommissies (NVRN). De kosten voor de rekenkamercommissie in 2020 bestaan uit de vergoedingen voor leden, onkosten, het lidmaatschap van de NVRN en een beperkt deel specialistische advieskosten voor het onderzoek naar de resultaten van de Participatiewet. In 2020 bedroeg het beschikbaar gestelde budget voor de rekenkamercommissie € 33.399. De realisatie is € 33.543,24 en toont een overschrijding van € 144,24.

Omschrijving	Uitgaven RKC 2020 - Bedrag in euro's
Vergoedingen vier leden	28.004,32
Reiskosten	1.000,92
Lidmaatschap NvRR	380,00
Extern advies onderzoek Resultaten Participatiewet	4.158,00
Representatie, opleiding, congressen	0,00
Totaal 2020	33.543,24
Begroting 2020	33.399,00
Overschrijding 2020	144,24

Daarbij wordt aangetekend dat de secretarisfunctie zoals conform verordening mogelijk is sinds het vertrek van Geert van der Velden per 1 oktober 2018 bewust niet meer is ingevuld. Dit uit oogpunt van kostenbesparing. De leden vervullen deze taak gezamenlijk. Daardoor is in 2020 € 2.100 bespaard.

Het was een voor de rekenkamercommissie over het algemeen een sober jaar. Door corona zijn opleidingsactiviteiten niet aangeboden en waren bijeenkomsten digitaal. Ook zijn er geen kosten gemaakt voor onze reguliere “heidag”, deze heeft door corona eerst in januari 2021 (dan toch maar) digitaal kunnen plaatsvinden. Voorts kon nog geen afscheid worden genomen van ons gewaardeerd lid, mw. de Graaf.

Krapte rekenkamerbudget

De rekenkamercommissieleden doen zelf onderzoek en brengen daarvoor niets extra's in rekening. Voor een vijfde lid conform Verordening 2014 is geen budget beschikbaar. Ook de secretarisfunctie is bewust niet ingevuld. Door de inhaalslag indexering staat het nog niet aangepaste budget voor de toekomst sterk onder druk.

Het budget van de rekenkamercommissie is jaarlijks met een regulier percentage geïndexeerd. Daarbij is geen rekening gehouden met de jaarlijkse indexering van de vergoedingen van de leden van de rekenkamercommissie, waar een groot deel van het budget van de rekenkamercommissie aan wordt besteed. Die laatste indexering loopt in de pas met de indexering van de duo-commissieleden en is jaarlijks hoger geweest dan de gemeentelijke reguliere indexering.

Dit heeft tot gevolg dat voorheen wel van het budget de vergoeding kon worden voldaan van vijf leden en dat nu niet meer het geval is. Sterker nog, als deze werkwijze niet wordt aangepast, zullen de mogelijkheden van de rekenkamercommissie ieder jaar iets beperkter worden. Daarom doet de rekenkamercommissie een verzoek aan de raad om tot een passend budget voor 2021 en volgende jaren te komen. Hierop zal in paragraaf 3.4 van het Jaarplan 2021 nader worden ingegaan.

De griffie is door de rekenkamercommissie gevraagd eens per kwartaal tijdig de stand van het budget in het lopend jaar te rapporteren en de rekenkamercommissie als budgethouder te betrekken bij de totstandkoming van het te begroten jaarbedrag voor 2021, 2022 en verder. Hierin is in het voorjaar van 2021 sterke verbetering gekomen.

3. Jaarplan 2021

3.1 Onderzoekskeuze

De rekenkamercommissie bepaalt zelf de onderwerpen voor haar onderzoek. Zij laat zich daarvoor graag voeden door de raad en inwoners van Bloemendaal. Op 20 november 2020 plaatste de rekenkamercommissie een oproep in het Griffiebericht met het verzoek te komen tot nieuwe onderzoeksonderwerpen. Het was helaas niet mogelijk de fracties fysiek te ontmoeten. De brief is voorts op 7 december 2020 per mail verzonden aan alle raads- en duo-raadsleden.

De betreffende brief is tevens als ingekomen stuk nr. 2020004625 bij de raad van 17 december 2020 gevoegd. Drie fracties en twee inwoners hebben hierop dit jaar gereageerd. De suggesties en vragen van de fracties zijn opgenomen op een groslijst, die de rekenkamercommissie verder afweegt aan de hand van haar selectiekader. De aangedragen onderwerpen in 2019 en 2020 betroffen:

1	Kosten en kwaliteit van de Jeugdzorg: Waarom wordt het budget overschreden?
2	Omgevingsvisiecommunicatie Ruimtelijke Ordening: In hoeverre spelen strikt juridisch denken en emoties een rol in de besluitvorming?
3	Aanlegvergunningenstelsel in bestemmingsplannen: Heeft het beschermend regime voor natuur t.o.v. bouwen het beoogde effect?
4	Democratische vernieuwing lokaal bestuur: Is een/de raad voldoende geëquipeerd om zijn complexe kaderstellende en controlerende rol te vervullen?
5	Toekomstgericht personeelsbeleid: In hoeverre wordt gestuurd op kennis, opleiding, managementmodel, werkstijl, flexibele schil?
6	Risicomanagement: Hoe kan worden gestuurd op de top-vijf in risico's en worden geëscaleerd?
7	Evaluatie regionale samenwerking en GR-en: Hoe kunnen we de samenwerking goed evalueren?
8	Integriteitsbeleid: Hoe kan de integriteit binnen de gemeente worden gestimuleerd en geëvalueerd?
9	Informatievoorziening voor de raad (RIS): Hoe kan de informatie voor de raad inzichtelijk worden gepresenteerd?
10	Burgers aan het woord: Hoe worden burgers betrokken bij het lokaal democratisch proces (inspreken)?
11	Controlerende taak van de raad op financieel beleid: Hoe kan de raad, maar ook de burger meer begrijpbare financiële informatie ontvangen?
12	Samenspel college en raad: Agendering, compleetheid stukken, voortgang, verwerking, participatie, interactie, evaluatie?
13	Omgaan met geheime stukken: Wordt het raadsleden onmogelijk gemaakt vragen te stellen?
14	Functioneren Gemeentebelastingen: Zijn er aanwijzingen dat het financieel, organisatorisch en vaktechnisch niet goed gaat?
15	Effectiviteit Natuurwaardenkaart: Is een dergelijk kostbaar project voor geheel Bloemendaal wel nodig?
16	Nachtlevens ontrafeld: Is een dergelijke uitgebreide analyse wel nodig?
17	Subsidiebeleid: Is het subsidiebeleid wel doelmatigheid en doeltreffend?

De rekenkamercommissie weegt haar onderwerpen aan de hand van de volgende wegingscriteria:

1	Maatschappelijk belang Raakt dit het functioneren van de samenleving als geheel?
2	Gerede twijfel over doeltreffendheid, doelmatigheid of rechtmatigheid Levert het beleid de doelmatigheid op dat de gemeenteraad verwacht. Wordt de begroting gevolgd?
3	Beleidsrisico Kent de uitvoering van dit beleid veel onzekerheden?
4	Financieel belang en risico Beleid waarin grote sommen gemeentegeld omgaan en de gemeente grote financiële risico's loopt.
5	Nieuwe/toegevoegde waarde raad Onderwerpen die informatie opleveren op gebieden waar de raad nog geen of onvoldoende kaders stelt of controle heeft.
6	Praktische uitvoerbaarheid Kan de commissie het onderzoek uitvoeren? (capaciteit/rendement investering/doorlooptijd etc.)
7	Spreiding Onderzoeken op meerdere beleidsterreinen

3.2 Onderzoek in uitvoering

De rekenkamercommissie heeft tijdens haar digitale "heidag" d.d. 29 januari 2021 de onderwerpen tegen het licht gehouden. Dit resulteerde in de volgende onderwerpkeuze voor 2021:

DoeMee-onderzoek 2021: de praktijk van de Wob - NVR

Elke bij de NVR aangesloten rekenkamer en rekenkamercommissie kan aan dit DoeMee-onderzoek deelnemen, ongeacht de bestuurslaag waarvoor deze werkzaam is. De Wob is immers op elke overheid van toepassing. Door met één onderzoeksopzet te werken waarbij een extern bureau alle informatie verzamelt, wordt een groot schaalvoordeel bereikt.

Uit een eerste beknopte inventarisatie blijkt dat overheden verschillend met Wob-verzoeken omgaan, net als met de informatie die erover te vinden is. Zo lijken de meeste overheden wel informatie te verschaffen over het indienen van een Wob-verzoek maar verschilt de transparantie over de afhandeling.

Er zijn websites waar weinig over de afhandeling te vinden is, er zijn sites waar het besluit op een Wob-verzoek in enkele regels is samengevat en er zijn sites waar het besluit en alle verstrekte informatie voor iedereen toegankelijk is. Deze laatste variant sluit het beste aan bij de nieuwe Wet open overheid die ervoor moet zorgen dat overheidsinformatie beter vindbaar, uitwisselbaar en eenvoudig te ontsluiten is.

Voor een burger kan dit betekenen dat de mogelijkheden om van zijn of haar rechten op openbaarheid van overheidsinformatie gebruik te maken, van overheid tot overheid kunnen verschillen. In dit DoeMee onderzoek wordt de huidige praktijk van de Wob in kaart gebracht.

Mogelijke onderzoeksvragen zijn:

- Staat op de website hoe er een Wob-verzoek ingediend kan worden bij de overheidsinstantie?
- Hoeveel WOB-verzoeken zijn er in 2018, 2019 en 2020 bij de overheidsinstantie ingediend?
- Hoeveel van deze verzoeken zijn niet ontvankelijk verklaard? Is er zicht op de gronden voor het niet-ontvankelijke verklaren?
- Bij hoeveel van de ontvankelijke Wob-verzoeken is de informatie in één keer en tijdig verschaft?
- Welke informatie wordt er over de Wob-verzoeken publiekelijk gedeeld?
- Hoeveel juridische procedures (beroep en bezwaar) zijn er naar aanleiding van een WOB verzoek gevoerd?
- Van wie zijn de Wob-verzoeken afkomst (burgers, journalisten, belangengroeperingen, wetenschappers, etc.)?
- Hoeveel WOB-verzoeken zijn er door een raads-, staten- of AB-lid vanuit die hoedanigheid ingediend?

Inmiddels heeft RKC Bloemendaal zich – voorlopig – opgegeven.

Voorts neemt de rekenkamercommissie zich voor in het najaar van 2021 vooronderzoek te doen naar de volgende twee onderwerpen en zich te oriënteren. Vervolgens wordt dan bepaald of dit onderzoek kan worden geëffectueerd voor 2021/2022:

Resultaten Subsidiebeleid

- Is het subsidiebeleid van de gemeente Bloemendaal wel doelmatigheid en doeltreffend?

Regionale samenwerking en Gemeenschappelijke Regelingen

- Hoe kan de gemeenteraad regionale samenwerking en functioneren goed evalueren en hoe functioneert daarin bijvoorbeeld de GR Gemeentebelastingen?

3.4 Organisatie van de rekenkamercommissie

Verzoek verhoging te besteden budget

Het budget voor de rekenkamercommissie voor 2021 is zonder overleg met de rekenkamercommissie als budgethouder vastgesteld op € 33.900.

De griffie is door de rekenkamercommissie gevraagd de commissie te betrekken bij de totstandkoming van het te begroten jaarbudget. Dat is helaas niet gelukt.

Het budget van de rekenkamercommissie is jaarlijks met een regulier percentage geïndexeerd. Daarbij is geen rekening gehouden met de jaarlijkse indexering van de vergoedingen van de leden van de rekenkamercommissie, waar een groot deel van het budget van de rekenkamercommissie aan wordt besteed. Die laatste indexering loopt in de pas met de indexering van de duo-commissieleden en is jaarlijks hoger geweest dan de gemeentelijke reguliere indexering.

Dit heeft tot gevolg dat voorheen wel van het budget de vergoeding kon worden voldaan van vijf leden (conform Verordening Rekenkamercommissie 2014) en dat nu niet meer het geval is. Sterker nog, als deze werkwijze niet wordt aangepast, zullen de mogelijkheden van de rekenkamercommissie ieder jaar iets beperkter worden.

De rekenkamercommissie dient daarom het verzoek voor budgetaanpassing voor 2021 in. En vraagt vervolgens tevens om een reguliere passende indexatie voor 2022 en volgende jaren (zie ook paragraaf 2.4).

Omschrijving	Uitgaven RKC 2021 - Bedrag in euro's
Vergoedingen voorzitter 2021 (720, 40 per maand)	8.645
Vergoeding vier leden 2021 (540,29 per maand)	25.934
Apparatuurvergoeding (175 en 4 maal 130 per jaar)	795
Reiskosten leden	1.000
Lidmaatschap NvRR	385
Specialistisch advies, gebruik onderzoeksdatabases	5.000
Representatie, opleiding, congressen, onvoorzien	500
Totaal benodigd 2021	€ 42.259
Toegekend budget Begroting 2021	€ 33.900
Geraamd tekort 2021	€ 8.359

Daarbij wordt aangetekend dat de secretarisfunctie, zoals conform verordening mogelijk is, sinds het vertrek van de secretaris Geert van der Velden per 1 oktober 2018 bewust niet meer is ingevuld. Dit uit oogpunt van kostenbesparing. De leden vervullen deze taak gezamenlijk. Daardoor wordt tot op heden jaarlijks circa € 2.161 (niveau 2021) bespaard.

Vervolgens zal de begroting 2022 moeten worden aangepast conform de percentages, genoemd in de jaarlijkse circulaire van het Ministerie van BZK "Wijziging van de bezoldiging van burgemeesters en wethouders en per 1 januari 2022 geïndexeerde bedragen van de (onkosten)vergoeding en toelagen voor politieke ambtsdragers van gemeenten", die doorgaans oktober 2021 zal verschijnen.

De rekenkamercommissie vraagt daarom ook om een principebesluit conform de Verordening op de rekenkamercommissie 2014, om jaarlijks de begroting van rekenkamercommissie conform de circulaire van het Ministerie van BZK te verhogen.

Actualisering verordening en reglement

Het blijkt dat de verordening en het reglement op de rekenkamercommissie niet meer goed op elkaar aansluiten. De rekenkamercommissie heeft een voorzet voor actualisering van de verordening 2014 voorgelegd. Zodra de verordening door de raad is geactualiseerd zal de rekenkamercommissie ook de eigen werkwijze en de vastlegging daarvan in het reglement uit 2009 verder beoordelen en waar nodig actualiseren.

Hiertoe is al ter voorbereiding een startnotitie d.d. 21 januari 2019 gedeeld met het presidium. Deze notitie heeft geleid tot een vervolgnote d.d. 10 december 2019 en verdere gesprekken. De invulling van de ambtelijke ondersteuning van de rekenkamercommissie is daarbij mede een punt van aandacht geweest. De ondersteuning zal gemiddeld vier uur per week omvatten. De rekenkamercommissie is verheugd dat deze ondersteuning sinds begin 2021 is vormgegeven.

Handboek Rekenkamercommissie Bloemendaal

De rekenkamercommissie zet zich in om uit oogpunt van transparantie, controleerbaarheid en continuïteit te komen tot een actueel handboek met daarin alle relevante regelingen, procedures en werkwijzen.

De onderwerpen zijn onder meer:

1. Intern werkplan/kalender
2. Verordening op de Rekenkamercommissie
3. Huishoudelijk reglement/Reglement van Orde
4. Gedragscode voor bestuurders/integriteitsrichtlijnen
5. Benoeming en aftreedrooster leden Rekenkamercommissie
6. Nevenfuncties Rekenkamerleden
7. Verordening rechtspositie wethouders, raads- en commissieleden
8. Vergoeding RKC-leden en verwerking jaarlijkse indexatie
9. Betalings- en declaratieproces leden Rekenkamercommissie
10. Onderzoeksprotocol
11. Kwaliteitshandvest
12. Verwerken en beschermen van persoonsgegevens
13. Procedure Begroting en Jaarrekening Rekenkamercommissie
14. Werkwijze budgetbewaking
15. Groslijst onderzoeksonderwerpen
16. Procedure Jaarverslag/Onderzoeksplan
17. Werkwijze bijhouden website
18. Afspraken ambtelijke bijstand
19. Overzicht toezeggingen rekenkameronderzoek

Om dit te bereiken is goede afstemming met de griffie en de organisatie van belang. Nu de ondersteuning door de griffie meer vorm heeft gekregen kunnen deze werkzaamheden ook worden opgepakt.

4. Ontwikkelingen rekenkamerfunctie

4.1 Inleiding en stand van zaken

In dit hoofdstuk worden landelijke trends en ontwikkelingen ten aanzien van de rekenkamerfunctie geschetst. Er zijn zeer onlangs rapporten verschenen die ingaan op een adequate ondersteuning van de decentrale overheid. En de facilitering van de rekenkamers en rekenkamercommissies is daar onderdeel van. Dit hoofdstuk besluit met de voornemens van de minister van BZK hoe om te gaan met en de stand van zaken ten aanzien van het wetsvoorstel Versterking decentrale rekenkamers en het advies van de Raad voor het Openbaar Bestuur (ROB) getiteld Goede ondersteuning, sterke democratie.

4.1 Zicht op rekenkamers – oktober 2020

Rekenkamers doen onderzoek naar de doelmatigheid, doeltreffendheid en rechtmatigheid van het door het gemeentebestuur gevoerde bestuur. Rekenkamers zijn daarmee een belangrijk instrument van de gemeenteraad voor het uitoefenen van zijn controlerende en kaderstellende rol. De ondersteuning van de gemeenteraad door decentrale rekenkamers is van belang voor een goede gemeentelijke democratie en de controlerende rol van de raad.

In 2018 en 2019 heeft, op verzoek van BZK, de Werkgroep lokale rekenkamers met 37 gemeenten een gesprek gevoerd over de toegevoegde waarde van rekenkameronderzoek. De werkgroep heeft daarover in april 2019 een rapport gepubliceerd. Vervolgens heeft een rondetafelgesprek plaatsgevonden met de commissie van Binnenlandse Zaken op 9 oktober 2019 in de Tweede Kamer.

Dit omdat de regering het wetsvoorstel versterking decentrale rekenkamers bij de Tweede Kamer heeft ingediend (Kamerstukken 35298), waarin wordt voorgesteld om de mogelijkheid voor gemeenteraden om per verordening regels te stellen aan de uitoefening van de rekenkamerfunctie te schrappen. En de raad voortaan te laten kiezen om een eigen onafhankelijke rekenkamer in te stellen of met een of meer raden een gemeenschappelijke rekenkamer in te richten.

Dit wetsvoorstel heeft tot doel een sluitend stelsel te creëren voor gedegen rekenkameronderzoek ten behoeve van de controlerende en kaderstellende rol van de raad. Op 13 december 2019 jl. heeft de commissie van Binnenlandse Zaken verslag uitgebracht over dit wetsvoorstel. Eén van de vragen hierin is of de regering inmiddels een landelijk dekkend beeld heeft van de verschillende rekenkamers. Dit mede doordat er onduidelijkheid is over de ontwikkeling en duiding van de laatste jaren. De minister van BZK heeft in de nota n.a.v. het verslag toegezegd het landelijk beeld te vervolmaken.

4.2 Goede ondersteuning, sterke democratie – november 2020

De Raad voor het Openbaar Bestuur heeft zich afgelopen jaren in verschillende adviesrapporten en andere publicaties gebogen over het functioneren van de democratie in gemeenten en provincies. Hij heeft daarbij gewezen op de paradox dat met de decentralisatie van taken naar het decentraal bestuur het belang van de gemeenteraad en provinciale staten is toegenomen terwijl het werk als decentrale volksvertegenwoordiger daarmee inhoudelijk complexer en praktisch steeds lastiger is te combineren met baan, gezin en hobby. In zijn advies Voor de publieke zaak (2018) benadrukte de Raad dat decentrale volksvertegenwoordigers niet moeten beknibbelen op de mogelijkheden die

voor hen openstaan voor goede ondersteuning bij het politieke werk in gemeenteraad en provinciale staten. Tegelijk zag de Raad dat hulptroepen zoals griffie, rekenkamer, fractieondersteuning, ambtelijke bestand en opleidingsbudgetten niet volledig worden benut.

Dat heeft minister Ollongren van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties gebracht tot een verzoek aan de Raad voor een meer fundamenteel advies over de ondersteuning van de gemeenteraad. Zij vraagt de Raad zich te buigen over de vraag: Wat voor ondersteuning is er – zowel kwalitatief als kwantitatief – anno 2020 vereist om raadsleden en de raad van adequate ondersteuning te voorzien, te denken aan griffie, Rekenkamer, fractie ondersteuning, ambtelijke ondersteuning en bijstand en opleidingsbudgetten? Daarbij vraagt ze zich expliciet af organisaties van gemeenten nu voldoende in dienst staan van de gemeenteraad en in hoeverre de ondersteuning van raden een kwestie is die van bovenaf wettelijk geregeld dient te worden (bijvoorbeeld door het geld uit het Gemeentefonds daarvoor te oormerken). Of is dit een vrije kwestie waar gemeenteraden zelf over moeten besluiten? De Raad heeft ook de provincies in het advies betrokken.

In het uitgebrachte advies stelt de Raad dat het Rijk dwingender dan nu mag sturen op de ondersteuning van de decentrale volksvertegenwoordigingen. Onder druk van de publieke opinie is de verleiding voor gemeenteraden groot om ook 'in eigen vlees te snijden' als een gemeente voor een bezuinigingsopgave staat. Maar op de kwaliteit van de decentrale democratie moet niet worden bezuinigd, zeker omdat de gemeenteraden (en provinciale staten) over steeds meer onderwerpen gaan die bovendien grote en directe impact hebben op het leven van veel Nederlanders. De vrijblijvendheid van goede ondersteuning, als ware het een leuke bijkomstigheid, moet eraf.

De Raad vindt dat het Rijk daarvoor niet een financiële troefkaart moet trekken door geld uit het goede ondersteuning, sterke democratie – advies van de raad voor het openbaar bestuur Gemeentefonds te oormerken maar ziet andere mogelijkheden om dwingender op adequate ondersteuning te sturen.

4.3 Inspiratiekaders lokale rekenkamers – november 2020

Lokale rekenkamers doen onderzoek naar de doelmatigheid, doeltreffendheid en rechtmatigheid van het door het gemeentebestuur gevoerde bestuur en zijn daarmee van groot belang voor de controlerende en kaderstellende rollen van gemeenteraden. In 2019 heeft een werkgroep lokale rekenkamers geconstateerd dat versterking en professionalisering van lokale rekenkamers mogelijk en gewenst is en stelde daartoe voor een handreiking te ontwikkelen om gemeenten houvast te bieden bij de verdere professionalisering.

Ter uitwerking van die aanbeveling hebben organisatieadviesbureaus CVCEI en Berenschot in opdracht van BZK en met medewerking van een klankbordgroep bestaande uit de VNG, de Vereniging van Rekenkamers en Rekenkamercommissies, de Nederlandse Vereniging van Raadsleden, en de Vereniging van Griffiers een drietal inspiratiekaders samengesteld met inspirerende informatie over een effectieve invulling van de rekenkamer.

De inspiratiekaders bevatten informatie en tools over:

1. Het versterken van de professionele relatie tussen raad en rekenkamer.
2. Hoe voer je het goede gesprek tussen raad en rekenkamer over het toekennen van een passend budget voor de rekenkamer.
3. Welke mogelijkheden zijn er om structurele en incidentele samenwerking tussen rekenkamers te organiseren; en hoe kunnen herindelingsgemeenten hun rekenkamer tijdens de herindeling blijven benutten.

De inspiratiekaders zijn in de eerste plaats bedoeld als hulpmiddel voor de projectgroep lokale rekenkamers, die cf. de aanbeveling van de werkgroep lokale rekenkamers, in 2021 gemeenten waar nodig en gewenst meerjarig gaat ondersteunen bij het inrichten van een leerproces opdat gemeenteraden optimaal gebruik kunnen gaan maken van hun rekenkamer. De inspiratiekaders kunnen nu ook al door andere gemeenten worden toegepast, mits onder professionele begeleiding.

De inspiratiekaders zijn in hun huidige vorm levende documenten. Zij worden het komende jaar waar nodig verder aangescherpt en toegankelijk gemaakt om het gebruiksgemak verder te vergroten. De betrokken organisaties nodigen geïnteresseerden daarom uit om hun visie te geven op de inhoud van de inspiratiekaders.

4.4 Brief Minister van BZK aan de Tweede Kamer – december 2020

Op 4 oktober 2019 is het wetsvoorstel Versterking decentrale rekenkamers bij uw Kamer ingediend (Kamerstukken 35298). Het wetsvoorstel heeft tot doel de positie en het functioneren van lokale rekenkamers te versterken. Een rekenkamer onderzoekt de doelmatigheid, doeltreffendheid en rechtmatigheid van het gevoerde bestuur en is daarmee een belangrijk instrument van de gemeenteraad voor het uitoefenen van zijn controlerende en kaderstellende rollen en van belang voor de lokale democratie in het algemeen.

Stand van zaken wetsvoorstel Versterking decentrale rekenkamers

Bij brief van 2 september jl. heb ik uw Kamer, mede namens de minister van Infrastructuur en Waterstaat, geïnformeerd dat er mede naar aanleiding van vragen door uw Kamer in het Verslag wordt gewerkt aan een tweede nota van wijziging bij het wetsvoorstel inzake rekenkameronderzoek bij waterschappen. Voorts ben ik voornemens de invoering van de rechtmatigheidsverantwoording voor gemeenten, provincies en waterschappen aan deze nota van wijziging toe te voegen. Mede namens de ministers van Infrastructuur en Waterstaat en Financiën bericht ik u dat de consultatiereacties zijn ontvangen. De consultatiefase duurde langer dan voorzien. Ik wil u derhalve om uitstel van de plenaire behandeling verzoeken, die staat voorzien voor week 2. Het streven is de nota van wijziging in januari 2021 aan de Afdeling advisering van de Raad van State te zenden en na ommeekomst van het advies bij uw Kamer in te dienen.

Landelijk beeld lokale rekenkamers 2019

In opdracht van mijn ministerie is door het onderzoeksbureau Zicht op Overheid (ZOO) een actueel, volledig en landelijk beeld ontwikkeld over de positie en het functioneren van lokale rekenkamers anno 2019. Het rapport doe ik u hierbij toekomen. Ik had in antwoord op schriftelijke vragen van het lid-Özütok, en in antwoord op vragen van verschillende partijen in de nota n.a.v. het verslag bij het wetsvoorstel versterking decentrale rekenkamers aangegeven dit beeld te zullen ontwikkelen.² Ik ben voornemens het beeld periodiek te actualiseren.

In het rapport wordt het landelijke beeld anno 2019 vergeleken met eerdere feitelijke rapporten uit 2013 en 2015. Geconcludeerd wordt dat het beeld omtrent de positie en het functioneren van lokale rekenkamers anno 2019 niet wezenlijk veranderd is. In 32 van de 355 gemeenten (9% van het totaal) is ten minste twee jaar geen rekenkameronderzoek verricht, wat volgens de onderzoekers betekent dat er geen rekenkamer of rekenkamerfunctie actief is. In 2015 was in 8% van de gemeenten sprake van een zogenaamde slapende rekenkamer. In vijf andere gemeenten is maximaal één onderzoek in twee jaar uitgevoerd, waarmee zij volgens de onderzoekers op de grens van inactiviteit zitten. Het totale budget dat alle gemeenten beschikbaar stellen voor de uitvoering van de rekenkamertaak bij elkaar opgeteld is overigens gestegen van circa 15 miljoen euro in 2015 naar circa 19 miljoen euro in 2019.

Voorts wordt in het rapport geconcludeerd dat gemeenten er steeds minder vaak voor kiezen om raadsleden lid te laten zijn van de rekenkamerfunctie. In 89 gemeenten zijn raadsleden lid van de rekenkamerfunctie. Daarvan wordt in 35 gemeenten de rekenkamerfunctie uitgeoefend door meer raadsleden dan externe leden. In meer dan de helft van de gemeenten zijn raadsleden geen lid van de rekenkamerfunctie (66% van het totale aantal rekenkamerfuncties). In 2015 was dit percentage 57%. Ook blijkt uit dit rapport dat een aantal gemeenten in afwachting is van inwerkingtreding van het wetsvoorstel versterking decentrale rekenkamers, alvorens hun rekenkamer te activeren. Ik concludeer uit deze cijfers dat het van groot belang is dat het wetsvoorstel versterking decentrale rekenkamers duidelijkheid gaat bieden over de gewenste rol en positie van rekenkamers binnen het gemeentebestuur. Ook constateer ik dat een relatief beperkt aantal gemeenten de samenstelling van de rekenkamer moet wijzigen zodra het wetsvoorstel in werking treedt.

Uitwerking van aanbevelingen werkgroep lokale rekenkamers

In 2018 en 2019 heeft op verzoek van het ministerie van BZK de werkgroep lokale rekenkamers met gemeenten gesproken over de toegevoegde waarde van rekenkameronderzoek. Bij brief van 26 juni 2019 heb ik toegezegd u te informeren over de uitwerking van de conclusies en aanbevelingen van de werkgroep.³ De werkgroep adviseerde om de positie en het functioneren van lokale rekenkamers te verbeteren. Naast voornoemd wetsvoorstel geeft het ministerie van BZK daar, in samenwerking met de beroeps- en belangenverenigingen van het lokaal bestuur, uitvoering aan.

Zo zijn er inspiratiekaders voor een effectieve invulling van lokale rekenkamers opgesteld die ik u hierbij doe toekomen, waarmee gemeenten handvatten geboden krijgen om de professionele relatie van de rekenkamer met de raad te versterken. Voorts bieden de inspiratiekaders handvatten om het goede gesprek te voeren tussen raad en rekenkamer over een passend rekenkamerbudget en geven zij goede voorbeelden over het verbeteren van de samenwerking tussen rekenkamers. Dit zijn onderwerpen waar in de praktijk veel behoefte aan bestaat.

De inspiratiekaders zijn levende documenten die kunnen worden aangepast en aangescherpt aan de praktijk. De inspiratiekaders zullen gebruikt gaan worden door een in te stellen projectgroep lokale rekenkamers, die vanaf medio 2021 het werk van de werkgroep lokale rekenkamers voortzet en circa 25 gemeenten per jaar gaat ondersteunen met als doel een leerproces op gang te brengen over de toegevoegde waarde van rekenkameronderzoek en het verbeteren van de relatie tussen raad, rekenkamer en college.

Verdere verbetering is volgens de werkgroep mogelijk en wenselijk, een conclusie die ik in mijn brief van 26 juni 2019 van harte heb onderschreven. De aanbeveling van de werkgroep om een projectgroep in te stellen, heb ik dan ook overgenomen. Zodra de projectgroep is ingesteld zal ik u daarover berichten.

De minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties,
drs. K.H. Ollongren

NB Het wetsvoorstel Versterking Decentrale Rekenkamers zal naar verwachting half april 2021 in de Tweede Kamer worden behandeld.

4.5 Brief Minister van BZK aan de Tweede Kamer – februari 2021

In deze brief reageer ik op het advies van de Raad voor het Openbaar Bestuur (ROB) getiteld Goede ondersteuning, sterke democratie, dat op mijn verzoek is uitgebracht. Dit advies geeft waardevolle aanbevelingen voor verbetering van de ondersteuning van decentrale volksvertegenwoordigingen, die een spilfunctie vervullen in onze democratie. Als lekenbestuur vertegenwoordigen raden en staten alle inwoners bij grote opgaven en toenemende verantwoordelijkheden en budgetten. Een goede invulling van de volksvertegenwoordigende, kaderstellende en controlerende rollen is cruciaal voor de kwaliteit van de democratische besluitvorming en vergt adequate ondersteuning. Zoals ik in de Kamerbrief over de Staat van het Bestuur 2020 heb geschreven hebben we in Nederland een stevig en gemotiveerd decentraal bestuur, maar er zijn ook kwetsbaarheden en risico's die blijvend aandacht vragen. Mede daarom werk ik in samenspraak met het decentraal bestuur aan een meerjarige agenda en actieplan ter versterking van de positie van de raad en staten, waarover ik uw Kamer per brief van 30 juni 2020 heb geïnformeerd.³ Dit advies betrek ik daar vanzelfsprekend bij. In deze reactie ga ik in op de aanbevelingen van de ROB.

Samenvatting van het advies

Goede ondersteuning is in het belang van het goed functioneren van decentrale volksvertegenwoordigingen en draagt zo bij aan goed decentraal (openbaar) bestuur. Inwoners van Nederland hebben belang bij goed bestuur. De ROB stelt vast dat de kwaliteit en kwantiteit van de ondersteuning geen gelijke tred houdt met de verzwaring en toenemende complexiteit van de taken. Er is een zekere handelingsverlegenheid bij volksvertegenwoordigers om te investeren in zichzelf. Daarom adviseert de ROB de minister om met de koepels in het openbaar bestuur en de beroeps- en belangenverenigingen normen te formuleren voor de ondersteuning van gemeenteraden en provinciale staten. De ROB denkt daarbij aan de verbetering van de juridische grondslag voor het leveren van ambtelijke bijstand, het formuleren van een (hernieuwde) visie op de fractieondersteuning, de versterking van de onafhankelijke positie van de griffier, een ondergrens voor decentrale rekenkamers en het stimuleren van scholing en opleiding. Verder adviseert de ROB nader onderzoek te doen naar de omvang van de middelen die nodig zijn om aan de normen te voldoen, indien nodig de Financiële-verhoudingswet aan te passen en zo nodig extra middelen beschikbaar te stellen.

De ROB adviseert om niet over te gaan tot het oormerken van geld uit het Gemeentefonds en Provinciefonds, omdat dit in strijd is met de bestedingsvrijheid van de fondsen. De ROB vindt het verstandiger om duidelijk aan te geven hoeveel geld beschikbaar is voor ondersteuning. Dat kan dienen als een niet afdwingbare impliciete bestedingsnorm, volgens het principe 'pas toe of leg uit'. De ROB adviseert om met de beroeps- en belangenverenigingen en de koepels in het openbaar bestuur te bepalen hoe de normen voor ondersteuning worden vastgelegd. Dat kan in de wet, maar ook via modelverordeningen, modelbeleidsregels, modelinstructies of handreikingen. Tot slot adviseert de ROB de minister om naleefgedrag van de normen te stimuleren.

Naast de adviezen aan de minister richt de ROB ook enkele aanbevelingen aan decentrale volksvertegenwoordigingen. Ze worden opgeroepen om werk te maken van ondersteuning, het wettelijk instrumentarium voor ondersteuning beter te gebruiken en het samenspel in en door de driehoek burgemeester/commissaris van de Koning–secretaris–griffier te versterken. De ROB beveelt tot slot beroeps- en belangenverenigingen aan (verder) te werken aan een klimaat waarin het normaal is om in jezelf als decentrale volksvertegenwoordiger, griffie of rekenkamer te investeren.

Enkele reflecties

Met de ROB ben ik van mening dat er ten aanzien van de dualisering van gemeente- en provinciebesturen ruimte is voor verbetering, bijvoorbeeld op het gebied van de ondersteuning van volksvertegenwoordigers. Wat verstaan we na twintig jaar dualisme onder adequate ondersteuning? Bij de invoering van het dualisme zijn in verband met de extra kosten voor ondersteuning die daaruit voortvloeiden middelen toegevoegd aan het gemeentefonds en het provinciefonds. Hoe verhoudt zich de huidige behoefte tot de toen gemaakte inschattingen? De handelingsverlegenheid bij volksvertegenwoordigers die de ROB signaleert, herken ik uit de praktijk. Er is terughoudendheid om, zeker in financieel lastige tijden, geld uit te trekken voor de 'eigen' ondersteuning. Er zijn raden die bezuinigen op fractieondersteuning. Ik onderschrijf, zoals ik eerder aan uw Kamer liet weten, de aanbevelingen in het proefschrift van Jos Hessels over het recht op fractieondersteuning en ambtelijke bijstand. Hij constateerde dat 20% van de gemeenten geen fractieondersteuning kent zoals door de wetgever is bedoeld. Dat is een onwenselijke situatie. Voor de kwaliteit van de democratische besluitvorming is adequate ondersteuning van volksvertegenwoordigers essentieel.

De discussie over ondersteuning van volksvertegenwoordigers speelt op meerdere niveaus. Uw Kamer gaf brede steun aan de motie-Jetten c.s.7 die pleitte voor betere ondersteuning voor parlementariërs om hun controlerende en volksvertegenwoordigende taken adequaat uit te oefenen. Ook de positie van decentrale volksvertegenwoordigers behoeft versterking ten opzichte van het bestuur en interbestuurlijke samenwerking. De grote opgaven in het sociaal domein en bijvoorbeeld bij de woningbouwopgave en de energietransitie maken een betere balans tussen volksvertegenwoordiging en bestuur alleen maar belangrijker. Uw Kamer vraagt in de motie-Krol om onderzoek naar het verder professionaliseren van het raadswerk, zodat volksvertegenwoordigers in een tijd dat gemeenten meer taken krijgen beter kunnen 'opboksen tegen een professioneel ambtelijk apparaat'. Voor decentrale volksvertegenwoordigers hecht ik aan het uitgangspunt van lekenbestuur. Dat uitgangspunt wordt naar mijn inschatting nog altijd breed gedeeld. Onder 'professionalisering van het raadswerk' versta ik dan ook primair het verbeteren van de randvoorwaarden en de ondersteuning. Zoals de ROB constateert groeit de kwaliteit en kwantiteit van de ondersteuning niet mee met het zwaardere en complexere takenpakket. Verder neemt het aantal partijen toe en is dus de gemiddelde fractie kleiner, wat de druk verder verhoogt. Raadsleden maken veel uren, maar laten mogelijkheden voor ondersteuning onbenut. Daarom is niet (alleen) versterking van de randvoorwaarden en ondersteuning van belang; het effect van betere randvoorwaarden hangt immers mede af van de mate waarin die ondersteuning in de praktijk ook daadwerkelijk wordt benut en toegepast.

Reactie op de aanbevelingen

Ik bereid op dit moment een meerjarige agenda en actieplan ter versterking van het lokaal bestuur voor. De aanbevelingen van de ROB om met het decentraal bestuur de ondersteuning door de hulptroepen uit te werken sluiten hier goed bij aan. In samenspraak met raads- en statenleden, griffiers, burgemeesters, commissarissen van de Koning, wethouders en gedeputeerden en rekenkamers werk ik langs drie lijnen:

- Versterking van de ondersteuning bij kaderstelling en controle;
- Versterken van kaderstelling als politiek proces;
- Faciliteren van het leerproces: zelfbewuste raden en staten.

Ik verwacht uw Kamer over de uitwerking voor 1 mei a.s. te kunnen informeren.

De aanbevelingen van de ROB sluiten ook goed aan bij het wetsvoorstel versterking decentrale rekenkamers (Kamerstukken 35298), dat de ROB beschouwt als stap in de goede richting. Ter versterking van decentrale rekenkamers zijn bijvoorbeeld inspiratiekaders ontwikkeld die gemeenten handvatten bieden voor een effectieve invulling van lokale rekenkamers, onder andere over het toekennen van voldoende budget daarvoor door de raad.

Bij de aanbevelingen van de ROB om ondersteuning wettelijk vorm te geven (o.a. ambtelijke bijstand, fractieondersteuning, de onafhankelijke positie van de griffier en de scholing en opleiding van volksvertegenwoordigers) merk ik graag het volgende op. Ik sta zoals eerder in deze brief gesteld positief tegenover de versterking als zodanig, wel merk ik op dat het voor mij niet op voorhand vast staat of het bij een nadere uitwerking vooral om normen, kengetallen of ondergrenzen gaat of om een meer kwalitatieve benadering. Verder is van belang dat de juiste prikkels worden gegeven: ondergrenzen moeten in de praktijk bijvoorbeeld niet als bovengrenzen werken. Ook moet er ruimte blijven voor eigen keuzes voor raden en staten. Dit is onderwerp van overleg met de koepels en belangenorganisaties. De inspiratiekaders voor de rekenkamers kunnen ook als voorbeeld dienen. Het door de ROB genoemde principe 'pas toe of leg uit' is mogelijk een bruikbaar uitgangspunt: een expliciete en openbare toelichting geven wanneer niet voldaan wordt aan een eventuele norm c.q. kengetal of ondergrens. Er kunnen goede redenen zijn om in een specifieke situatie voor een andere oplossing te kiezen. Maar het is dan wel van belang daar transparant over te zijn en de vergelijking te kunnen maken met medeoverheden.

Ik onderschrijf de aanbeveling om naleefgedrag te stimuleren. Ik verwelkom tevens de oproepen aan de beroeps- en belangenverenigingen en aan decentrale volksvertegenwoordigingen om zich vanuit hun eigen rol in te zetten voor betere ondersteuning. Zo werken we gezamenlijk aan een klimaat waarin het investeren in de democratie en in onze volksvertegenwoordigers vanzelfsprekend is.

Tot slot

Ik ben de ROB erkentelijk voor zijn advies over de verbetering van de ondersteuning van decentrale volksvertegenwoordigers. De adviezen versterken de agenda en actieplan die ik nu in samenspraak met de koepels en de beroeps- en belangenverenigingen voorbereid. Een volgend kabinet kan daarop vervolgstappen zetten, en daarmee onze lokale democratie in verbinding met inwoners en bestuur verder brengen.

De minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties,
drs. K.H. Ollongren

5. Kennisneming voor de Gemeenteraad

Het gecombineerde jaarverslag 2020 en jaarplan 2021 is vastgesteld in de vergadering van de rekenkamercommissie d.d. 16 maart 2021. Deze vergadering heeft, gezien de gezondheidsomstandigheden, digitaal op afstand plaatsgevonden.

Dit jaarverslag 2020 wordt conform artikel 185 van de Gemeentewet en de artikelen 3.2 en 3.4 van de Verordening Rekenkamercommissie Bloemendaal 2014 aan de raad ter kennisneming aangeboden.

Het jaarverslag en jaarplan wordt tevens in afschrift toegezonden aan het college van burgemeester en wethouders en de gemeentesecretaris.

Rekenkamercommissie gemeente Bloemendaal,

Mw. B.J. Glashouwer RE RI CISA
Voorzitter